

Vragen uit het publiek en antwoorden van Marc De Bie n.a.v. zijn lezing '20 jaar landschapsconventie in Vlaanderen: samen werken aan landschapsgeluk'

Gaan jullie actief andere partners stimuleren om processen rond erfgoedrichtplannen op te starten? Welke ondersteuning krijgen zij vanuit de Vlaamse overheid?

Tot hiertoe kwamen de voorstellen voor het opstarten van nieuwe richtplannen spontaan binnen. Hoe we dit verder zullen organiseren verkennen we momenteel nog. Ondersteuning van externe initiatieven kunnen we daarbij inderdaad overwegen.

Zijn er ondertussen voldoende middelen beschikbaar voor de uitvoering van de actieplannen uit de onroerenderfgoedrichtplannen?

Die middelen zijn er niet bij voorbaat. Eenmaal de minister een thema of een gebied geselecteerd heeft beschikken we wel over werkingsmiddelen om het richtplan tot stand te brengen, bijvoorbeeld voor een website om participatief onderzoek mogelijk te maken. Het is uitdrukkelijk de bedoeling om het engagement voor de uitvoering van een actieprogramma samen op te nemen. Bij de onroerenderfgoedrichtplanproefprojecten voor hoogstamboomgaarden en mergelgroeves heeft de minister zich intussen alvast geëngageerd om middelen voor de gevalideerde acties te voorzien. Er is principieel dus een engagement van de Vlaamse regering om bij te dragen in de uitvoering van het actieprogramma, maar het is niet zo dat er op voorhand een pot met middelen beschikbaar is. Dat zou natuurlijk interessant zijn om mensen te overtuigen eraan mee te werken. Tegelijk is het een uitdaging voor ons allen om er steeds iets overtuigends van te maken.

Is er al een trekker voor het onroerenderfgoedrichtplan kasteelparken/landgoederen?

Ja, we hebben hiervoor een nieuwe, enthousiaste medewerker aangesteld die er als doctor in de geschiedenis en met ervaring in participatief werken, volop zijn schouders onder zet. We kunnen verder ook samenwerken met de school of arts van HOGENT (KASK&Conservatorium) die er het Interregproject Innocastle rond voeren. Er is van daaruit al heel wat internationaal onderzoek beschikbaar waar we op kunnen verder bouwen. Je kan met het project en de medewerkers kennis maken in dit filmpje: <https://www.youtube.com/watch?v=7pKm2k3FA74&feature=youtu.be>

Zouden er in het kader van de landschapskarakterisatie 'landschapsbeelden biodiversiteit' voor geheel Vlaanderen (zoals opgemaakt voor de provincie Antwerpen) kunnen opgemaakt worden? Door de link tussen soorten en het landschap, zouden deze een goed uitgangspunt kunnen vormen bij de opmaak van geïntegreerde beheerplannen.

Binnenkort start de opdracht om de methodologie voor de landschapskarakterisatie te ontwikkelen. Alle bestaande bronnen en voorbeelden worden daarbij onder de loep genomen om inspiratie uit te halen. Op het congres vorig jaar waren er workshops waarbij alle deelnemers input konden geven. Deze input vormt mee de basis voor de methodologie die momenteel ontwikkeld wordt. Ook de goede voorbeelden uit de provincie Antwerpen zijn daar meegegeven en zullen dus zeker mee bekeken worden.

Hoe gaan we van een Vlaamse landschapskarakterisatie naar een bruikbaar instrument op lokale (gemeentelijke, regionale, provinciaal) schaal? Is daar een visie over?

Het is uitdrukkelijk de bedoeling dat de landschapskarakterisatie een bruikbaar instrument wordt, voor alle schaalniveaus en sectoren, ook dat is meegegeven in de opdracht die we in 2021 uitbesteden. We willen immers dat de methodologie verschillende gebruikers uitnodigt om ermee aan de slag te gaan. Daarvoor

moet de landschapskarakterisatie breed inzetbaar zijn in verschillende types van gebieden en op verschillende manieren. We vragen daarom ook de methodologie toe te passen op enkele testgebieden, en dat op minstens twee schalen.

Waar wil Vlaanderen over 10 jaar staan met de uitvoering van de Europese Landschapsconventie?

Waarvoor zouden we nog meer moeten werken?

Misschien aan het inzicht dat landschap ook altijd perceptie is. Dat was destijds een fundamenteel uitgangspunt van de conventie. Landschap is in die zin van iedereen en van landschap kunnen genieten is in feite een mensenrecht. We zouden dus verder willen inzetten op wat we graag "landschapsgeluk" noemen, waarbij de mensen hun omgeving intens kunnen beleven door de rijkdom aan betekenissen en waarden van landschap te leren begrijpen en er connectie mee maken. We zijn als mensen fysisch en psychisch verbonden met het landschap en hebben dus echt nood aan kwaliteitsvolle landschappen voor ons lichamelijk en mentaal welzijn. We willen dat besef nog sterker laten doordringen, graag samensprekend met sectoren als natuur en omgeving. Als je beleidsmakers moet overtuigen, benadruk dan ook het belang van je beleidsveld voor de gezondheid van mensen. Zo krijg je het oor van beleidsbeslissers. Ook onderwijs is daarbij erg belangrijk. Neem kinderen mee in hun omgeving en leer hen het landschap lezen en beleven, vanuit verschillende perspectieven. Die geletterdheid zou nog sterker aan bod kunnen komen. Het gaat hier eigenlijk over een sociale opdracht, die ook uitdrukkelijk in de landschapsconventie is opgenomen.

Opmerking van Veerle Van Eetvelde: Landschap wordt nu mee opgenomen in de eindtermen voor Secundair Onderwijs, onder de term 'ruimtelijke bewustzijn' en zal ook opgenomen worden in de eindtermen voor het basisonderwijs.

Voor de komende 5 jaar heeft de Vlaamse Regering verder alvast aangekondigd werk te maken van een volwaardig transversaal landschapsbeleid. Hoewel er zeker al goede voorbeelden te vinden zijn, moeten we nog meer, beter, maar vooral ook anders samenwerken. Het implementeren van de Europese Landschapsconventie is een gedeelde verantwoordelijkheid en vereist een sterk engagement van alle betrokkenen. We streven naar een algemene omslag in attitude waarbij de zorg om de kwaliteit van het landschap een evidentie wordt die de traditionele, meer functionele benadering van de ruimte, verder aanvult. We willen die benadering graag verder inbedden in de reguliere werking van de Vlaamse overheid en lokale besturen.

Vraag naar aanleiding van de lezing uit Overijssel: kan er in Vlaanderen ook geen systeem uitgedacht worden om verlies aan landschapswaarden op een plek, elders te laten compenseren?

In het Landschapsdecreet van 1996, dat sinds 1 januari 2015 is vervangen door het Onroerenderfgoeddecreet, was nog de juridische mogelijkheid voorzien om compenserende maatregelen te nemen in het kader van de zorgplicht voor de "aangeduide ankerplaatsen" en erfgoedlandschappen. Bij het remediëren van schade is het compenseren natuurlijk altijd de laatste stap die je wil zetten, pas als de schade onherstelbaar en het waardenverlies onherroepelijk is. Het compenseren van onherstelbare schade aan erfgoed- en landschapswaarden betrof evenwel een theoretische mogelijkheid, waaraan in de praktijk nauwelijks uitvoering is gegeven omdat dit zeer complex is. Er zijn verschillende pistes onderzocht om dit principe verder te implementeren, zoals financiële compensatie, feitelijke compensatie en planologische compensatie. Maar voor alle opties bleek het water in de praktijk te diep. Om die reden is er in het huidige Onroerenderfgoeddecreet niet langer sprake van compenserende maatregelen. Of het nu evenwel gaat over milderende, flankerende dan wel compenserende maatregelen, het belangrijkste blijft dat men gepaste strategieën kan vinden om de bestaande landschapswaarden zo goed mogelijk in stand te houden of te versterken.